

1. Bibliotheken vormen coalitie voor taal en integratie vluchtelingen

HANDOUT bij de conferentie Bibliotheek en vluchtelingen op 27 mei 2016

Sinds zomer 2015 heeft ons land te maken met een verhoogde asielinstroom. Dit heeft geleid tot nieuwe afspraak tussen Rijk, IPO en VNG (bestuursakkoord verhoogde asielinstroom) en additionele financiering van het kabinet aan gemeenten.

Willen we een lost generation op de arbeidsmarkt voorkomen, zoals het geval was met de asielinstroom in de jaren '90, dan vergt dit balanceren tussen enerzijds een sobere opvang en anderzijds geen tijd verliezen aan de voorkant van de asielprocedure door de nieuwkomers voor te bereiden op een mogelijk permanent verblijf in ons land.

Eind april hebben Rijk en VNG afspraken gemaakt hoe dit te realiseren. Conclusie: blijven is meedoen. Zo snel mogelijk mee beginnen. Wacht niet.

Mensen zijn vaak al 15 maanden in NL voordat ze verblijfsvergunning krijgen. Dat is een probleem. In de tussentijd mogen ze niet zoveel doen.

(Nieuwsuur 28/4 http://www.npo.nl/nieuwsuur/28-04-2016/VPWON_1248451).

Openbare bibliotheken zijn de afgelopen maanden juist in dit gat gesprongen. Er blijkt meer mogelijk dan bed-bad-brood. Wat ontbreekt is de 'b' van 'bieb'.

Bibliotheken onderhouden lokaal lerende en verbindende netwerken. Doel: beter kunnen meedoen door mensen en kennis te verbinden. Dat geldt ook voor vluchtelingen. Taal en inburgering zijn hiervoor de sleutel tot integratie, zo bevestigde minister Asscher de afgelopen maanden keer op keer in de media.

Wij willen u vandaag meenemen in de stappen die bibliotheken al hebben gezet, van plan zijn om te zetten en hoe bibliotheken hierin met gemeenten, inwoners en partnerorganisaties nieuwe wegen kunnen bewandelen.

2 CONTEXT

Openbare bibliotheken zijn een internationaal bekend baken. Asielzoekers hebben de afgelopen maanden de bibliotheken weten te vinden. Bibliotheken hebben met partnerorganisaties zo snel mogelijk ingespeeld op een relevante dienstverlening voor deze doelgroep binnen de wettelijke kaders waarbinnen zij opereren.

In december is de Taalkit Dutch gelanceerd door een consortium van Koninklijke Bibliotheek, ETV en CINOP: een online en offline taal cursus Nederlands voor asielzoekers met ondersteuning voor en door vrijwilligers.

Op initiatief van brancheorganisatie Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) is eind vorig jaar begonnen met een strategische positionering van openbare bibliotheken ten aanzien van asielzoekers.

Asielzoekers wachten op dit moment gemiddeld 15 maanden op een voorlopige verblijfsvergunning. De inzet van gemeenten en COA vanaf die periode is geïntensiveerd. In de eerste 15 maanden is er een beperkt aanbod beschikbaar om asielzoekers voor te bereiden op verblijf in Nederland. De VOB heeft onderzocht, aan de hand van gesprekken met sleutelspelers, hoe openbare bibliotheken juist in deze fase een relevant aanbod kunnen bieden.

Dit heeft geleid tot een eerste reeks initiatieven:

1. Toegangspunt op internet - NBD Biblion, de Koninklijke Bibliotheek en de Vereniging van Openbare Bibliotheken hebben voor asielzoekers de portal dutchroadmap.nl gelanceerd. Via deze portal kunnen asielzoekers zien wat de dichtstbijzijnde bibliotheek is en via deze route wat deze hen biedt en wat het online aanbod is. Ook via de door het Rode Kruis ontwikkelde app Refugee Buddy wordt deze weg aangeboden.

2. Integratie via vrijwilligerswerk - Openbare bibliotheken zullen zich in elke gemeente aanbieden als platform voor vrijwilligerswerk voor asielzoekers zonder verblijfsvergunning in het kader van de WAV (Wet Arbeid Vreemdelingen). Asielzoekers die beschikken over het zogenaamde vluchtelingendocument mogen vrijwilligerswerk verrichten. Hiervoor dient de aanbiedende partij een verklaring

aan te vragen bij het UWV en de asielzoeker verzoeken zich te legitimeren met behulp van het vluchtelingendocument. In 2015 heeft het UWV een zeer beperkt aantal verklaringen afgegeven. De mogelijkheden en procedure zijn veelal onbekend, het aanbod is gefragmenteerd en het speelveld verschillend per gemeente en de doorlooptijd van de aanvraagprocedure was mogelijk te lang. Sinds 1 april 2015 bereiden UWV, de openbare bibliotheek Utrecht en een alliantie van aanbieders van vrijwilligerswerk voor asielzoekers in Utrecht een pilot voor. In deze pilot bundelen deze partijen hun krachten. Via de bibliotheek wordt de aanvraagprocedure bij UWV gestroomlijnd, waardoor aanbieders een rechtmatig aanbod hebben voor asielzoekers. Vervolgens wordt een vrijwilligersweekmarkt voor asielzoekers georganiseerd in de bibliotheek, waardoor asielzoekers kunnen worden gematcht aan het door UWV goedgekeurde aanbod. Mogelijk zal er nog een pilot opstarten. Na gebleken succes zal deze aanpak landelijk worden uitgerold

3. Doorlopende taallijn Nederlands - een consortium bestaande uit VOB, Koninklijke Bibliotheek, Stichting Lezen & Schrijven, ETV, CINOP, Stichting Het begint met taal en UAF ontwikkelt in nauw overleg met COA een doorlopende lijn Nederlands voor niet-statushouders en een aanpak die ondersteuning biedt bij het wegwijs maken van asielzoekers in Nederland. Een verdere versterking van de reeds aanwezige structuur is daarbij gewenst.

Tijdens de conferentie willen we met onze partners uit gemeenteland inzicht bieden wat de openbare bibliotheek kan betekenen voor gemeenten in de begeleiding van asielzoekers en dan in het bijzonder asielzoekers zonder verblijfsvergunning. Naast bovenstaande initiatieven, delen we met u een rijk palet van reguliere dienstverlening van bibliotheken en taalhuizen voor asielzoekers. Vanuit dit overzicht willen we graag verder met u van gedachten wisselen over wat uw bibliotheek in uw gemeente kan betekenen.

4. PRAKTIJKVOORBEELDEN

Utrecht en Weert

De openbare bibliotheken van Utrecht en Weert hebben de handen ineengeslagen met UWV en alle lokale partijen die vrijwilligerswerk willen en kunnen aanbieden voor vluchtelingen. Hierbij opereert de bibliotheek als netwerkknoppunt en platform. Eerst wordt met UWV gezorgd dat het aanbod aan vrijwilligerswerk voldoet aan de wet- en

regelgeving. Vervolgens worden vluchtelingen en werkgevers aan elkaar gekoppeld via een vrijwilligersmarkt.

Lelystad | Stadmakerij

De bibliotheek in Lelystad heeft als spinoff met een aantal partners de Stadmakerij opgericht. De Stadmakerij brengt actuele en vernieuwende maatschappelijke thema's en initiatieven voor het voetlicht doordat burgers, bedrijven, instituties en overheden elkaar ontmoeten, kennis delen en elkaars creativiteit stimuleren en het verrichten van al hetgeen met vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De Stadmakerij besteed uiteraard veel aandacht aan het vluchtelingenvraagstuk:

http://www.lelystad.nl/4/Gemeente/Gemeente-Actueel/Nieuw_s-2016/Nieuwsberichten-2015/Nieuws-2015-December/Lelystadse-vrijwilligers-geven-vluchtelingen-warm-welkom.html

Ruim 300 inwoners van Lelystad bezochten woensdagavond 16 december 2015 de vrijwilligersavond rondom de vluchtelingenopvang.

De bijeenkomst in de bibliotheek was de eerste georganiseerde gelegenheid voor vrijwilligers en vluchtelingen om elkaar te ontmoeten, informatie uit te wisselen en activiteiten af te spreken. Dan gaat het bijvoorbeeld om taalles, samen hardlopen, samen musiceren en pannenkoeken bakken met de kinderen.

<http://www.flevopost.nl/nieuws/lelystad/433642/vluchtelingen-vertellen-hun-verhaal-in-de-stadmakerij.html>

De Stadmakerij houdt op 21 april de bijeenkomst 'Nieuwe pioniers verhalen'. In deze bijeenkomsten kunnen vluchtelingen en ex-vluchtelingen hun verhaal vertellen.

Oosterhout | Theek 5

https://www.theek5.nl/iguana/www.main.cls?p=*&v=fdb211ee-e2de-11e1-b9bb-50569601d400#contentitem=27b5795c-c8f2-11e5-8fb7-50569601d400^2

De samenleving staat in het teken van de grote groepen vluchtelingen die naar het Westen komen. Ook in Oosterhout en omgeving zijn er veel nieuwkomers die een nieuw thuis proberen op te bouwen. De bibliotheek is bij uitstek een plaats die mensen een thuis kan en wil bieden. Bibliotheek Theek 5 start in samenwerking met Surplus Welzijn en vereniging Vrouwen Voor Elkaar het project 'Nieuw in Nederland'; een serie themabijeenkomsten voor nieuwkomers waarbij zowel ontmoeting met elkaar als de collectie centraal staat.

Tijdens de bijeenkomsten van 'Nieuw in Nederland' zal per bijeenkomst een thema worden besproken, zoals Nederlandse tradities, Kunst en Cultuur, Politiek, Onderwijs, Werk en Studie, Geluk in het leven en Eten & drinken. We gaan in gesprek met elkaar, met gastsprekers (o.a. Burgemeester Huisman) en kijken naar interessante boeken, films en tijdschriften uit de collectie van de bibliotheek. Zo leert u meer over Nederland en bovendien leert u andere nieuwkomers kennen.

Haarlem | Zuid-Kennemerland

In Haarlem is de bibliotheek vanaf een vroeg stadium een dienstverlening gaan opzetten voor vluchtelingen die verblijven in de Koepelgevangenis.

Een eenvoudig en mooi voorbeeld: Bibliotheek Zuid-Kennemerland heeft een paar keer een avond "Zingen in de Bieb", zingend Nederlands leren, georganiseerd. Beide keren waren er ook Koepelbewoners bij; vluchtelingen uit Syrië. De ervaringen waren zeer positief.

Minister Asscher bezoekt in februari van dit jaar de bibliotheek Kanaleneiland in Utrecht waar taal en integratie hand in hand gaan. De Bibliotheek Utrecht biedt een plaats voor vluchtelingen om Nederlands te leren en helpt mee om relaties te leggen voor het vinden van vrijwilligerswerk | Bibliotheekblad

<http://www.bibliotheekblad.nl/nieuws/uitgelicht/bericht/1000007006>

Amsterdam | OBA

De OBA heeft in Amsterdam onder andere drie pop-up-bibliotheken geopend in COA-locaties Havenstraat, Flierbosdreef en Haaksbergweg.

Impressie 'Ook dat doet de bibliotheek'

Openbare bibliotheken hebben een film gemaakt die een beeld geeft van de dienstverlening van bibliotheken voor vluchtelingen in o.a. Haarlem en Nijmegen:

<https://youtu.be/19pxQoAhPPA?t=29>

Taalkit Dutch voor vluchtelingen

Het is vluchtelingen nog niet toegestaan om een taalcursus te volgen totdat ze een status krijgen. Maar de behoefte om taal te leren is groot. Veel vrijwilligers bieden daarom nu al Nederlands aan in opvangcentra en bibliotheken. De *Taalkit DUTCH* kan daarbij de helpende hand bieden.

De Taalkit Dutch brengt structuur aan in de aanpak van het Nederlands met oog voor maatwerk en voorziet de vrijwilligers van een uitgebreide handleiding. Vanaf december is de Taalkit officieel voor alle vluchtelingen, asielzoekers, vrijwilligers en bibliotheken beschikbaar.